

Veerkrachtige Aarde

in het licht van
biologisch-dynamische
landbouw

50 jaar jubileum
De Lepelaar

Edith Lammerts van
Bueren

Warmehuizen,
27 augustus 2021

1

Wat vraagt de aarde van ons...?

- Te warm
- Te nat
- Te droog

2

Waarom pakken we niet door....?

- ❑ Geloof in technologische oplossingen?
- ❑ Zijn er nog keuzes?

3

Controle of Veerkracht?

Vrij naar Ten Napel et al. 2006)

4

De klimaatcrisis vraagt om eco denken

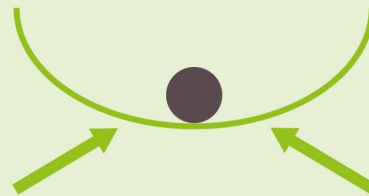
Veerkracht van:

- Aarde
- Agro-ecosysteem
- Mens

Definitie Veerkracht:

Vermogen te kunnen terugveren na verstoring of te kunnen aanpassen aan de nieuwe situatie (transitie)

Veerkrachtmodel

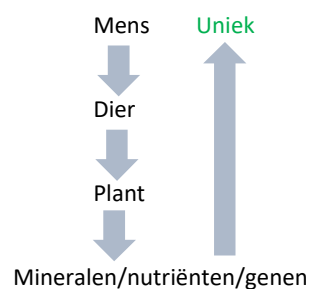

- gericht op zelfregulerend systeem
- benut functionele biodiversiteit
- beperkte, indirecte interventies
- dynamisch evenwicht
- laag lange-termijn risico

5

Drang naar beheersbaarheid door insteek op lager niveau

of handelen naar de 'eigen aard' van het organisme?

Beheersbaar, uitwisselbaar, manipuleerbaar

Voor optimale manifestatie van het unieke

6

BD: 'een stap verder dan biologisch'

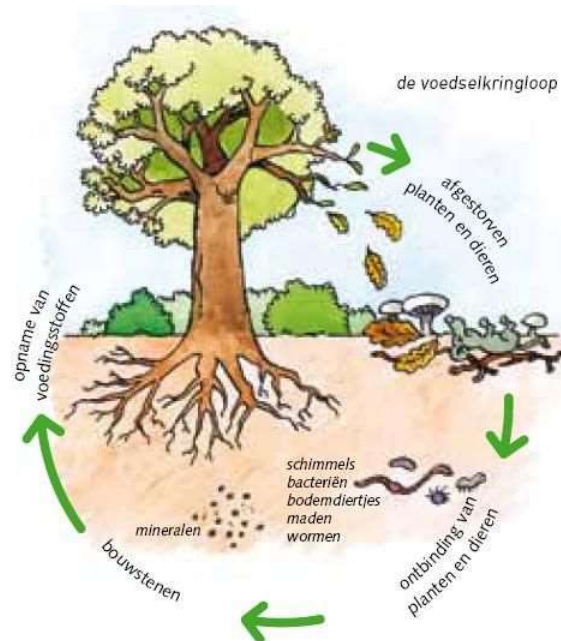
- “Door kringloop zo goed mogelijk te sluiten, brengen we de voedselproductie en natuur met elkaar in balans.
- Met stro uit de potstal [...] levende bodem;
- Met kruiden in grasland [...] insecten en vogels en dus biodiversiteit;
- [...] smaakvolle melk”

Maar dit is ook Bio!

7

Streefbeeld van Bio

- ❑ Ecologisch: van pioniersfase (monocultures) naar climaxfase (bosecosysteem):
 - kringloop
 - ecologisch stabiel (opbouw en afbraak)
 - zelfregulerend vermogen
 - diversiteit
- ❑ Binnen de agri-cultuur:
 - zo natuurlijk mogelijk, geen chemie,
 - ecologische maatregelen:
 - kringloop, ruime vruchtwisseling, organische bemesting

8

Kenmerken van een bedrijfsindividualiteit

- Boer als dirigent: afstemming van de onderdelen
- Boer als voedvrouw: er wil 'iets geboren' worden
- Naam
- Een wezen/individu/entiteit vraagt om herkend/gezien te worden

11

BD veldpreparaten

Voor een harmonische gewasgroei:

Twee veldpreparaten:

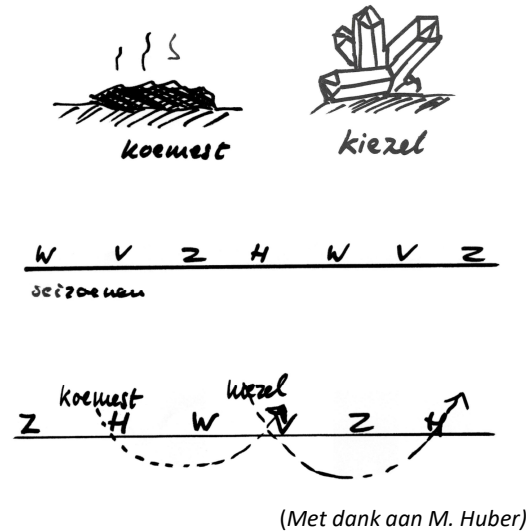
- Hoornmestpreparaat
- Hoornkiezelpreparaat

12

Bereiding van de
veldpreparaten

Doordringing van
polaire
seizoenskrachten

13

Bereiding van de
veldpreparaten

Doordringing van
polaire
seizoenskrachten

• **Hoornmestpreparaat:**

met de mest heeft het zijn
aangrijpingspunt in de groeifase,
maar is tegelijkertijd
doordrongen van winterkwaliteit
(differentiatie) om vorm te
behouden.

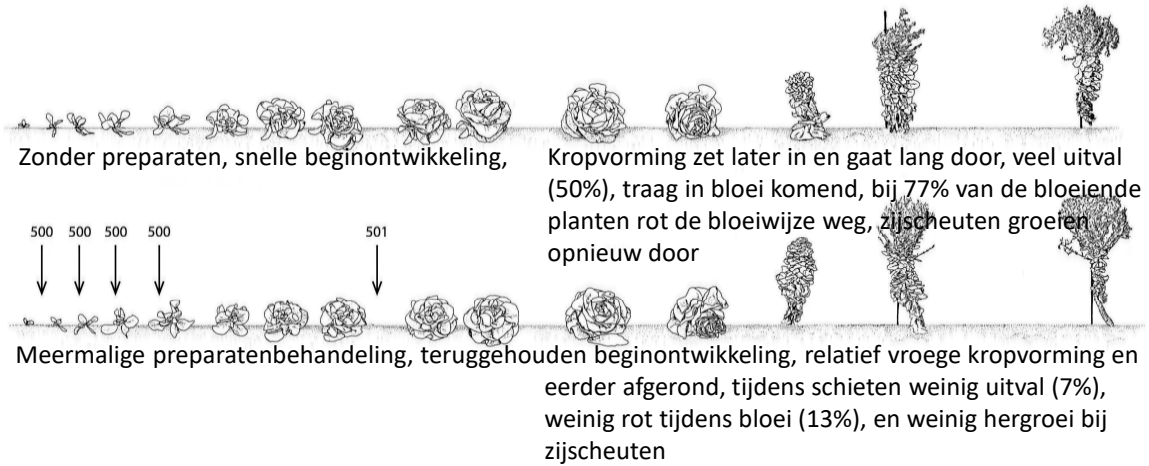
• **Hoornkiezelpreparaat:**

heeft zijn aangrijpingspunt in de
differentiatiefase,
maar is tegelijkertijd
doordrongen van zomerkwaliteit
(groeikracht) om noodrijp te
voorkomen.

14

BD veldpreparatenonderzoek met kropsla

(Lammerts van Bueren en Beekman-De Jonge, 1995
Biologisch-dynamische spuitpreparaten in ontwikkeling.
 70 jaar praktijk, onderzoek en visie. Louis Bolk Instituut.
<http://www.louisbolk.org/downloads/3429.pdf>)

15

Resultaten gewasontwikkeling

De veldpreparaten zorgden ervoor dat de sla:

- in een groeizaam voorjaar niet te snel uit zijn voegen groeide: een meer ingehouden groei;
- in een koud voorjaar, als de groei niet op gang kwam, juist gestimuleerd werd in de groei;
- en dus meer 'sla-eigen' werd, door de harmoniserende werking.

16

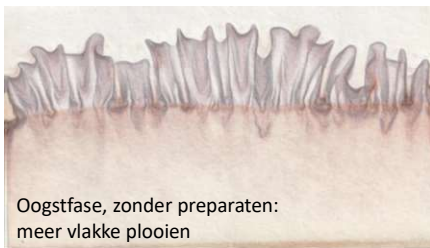
Voorbeelden van stijbbeelden van sla op Kraaijbekerhof, 1988 (onder plastic folie)

Kropvormingsfase, zonder preparaten:
uitbundige, hier en daar stuwende groei

Kropvormingsfase, met preparaten:
meer regelmatige, iets ingehouden

Oogstfase, zonder preparaten:
meer vlakke plooiën

Oogstfase, met preparaten:
meer driedimensionale vormen

17

BD preparaten-
werking

Doordringing
van groei en
differentiatie
processen

Manfred Klett (1990):

- Preparaten hebben een werking afhankelijk van de omstandigheden;
- We zien dat het gewas zich **emancipeert** van louter overgeleverd zijn aan de seizoensinvloeden.
- Dat maakt de aarde **'in zich intelligent'**. Een kwaliteit die hoort bij de vorming van de bedrijfsindividualiteit;
- **Bij de mens** verloopt de ademhaling ritmisch door de dag heen, onafhankelijk van de seizoenen. Daardoor kan de mens een individualiteit zijn en vanuit zelfbewustzijn handelen.
- **De natuur** volgt de uit- en uitademing van de aarde in de opeenvolgende seizoenen.

18

Wat betekent BD
voedingskwaliteit
voor de mens?

Ecce Homo
("Zie de mens" of "Dit is de mens")

*In het hart weeft het voelen,
In het hoofd straalt het denken,
In de ledenmaten werkt het willen.*

*Wevend stralen,
Werkend weven,
Stralend werken:*

Dát is de mens

(R. Steiner, 1919)

19

Wat betekent
BD voedings-
kwaliteit
voor de mens?

Voeden naar zijn
eigen aard!

Een mens is als gezond te beschouwen als zijn
ziele kwaliteiten denken, voelen, willen
elkaar doordringen en geïntegreerd zijn, en niet ieder los
van elkaar een eigen leven leiden.

Je wilt dus voeding geven die niet alleen de fysieke mens van
nutriënten voorziet (brandstof), of van louter groeikrachten,

maar die doordringen is van vormende (differentiërende)
krachten die hem geestelijk goed doen, en dus optimaal
ondersteunen in zijn ontwikkeling als geïntegreerde mens.

BD kwaliteit: Voeding voor de geïntegreerde mens

20

Wat betekent
BD landbouw
voor de aarde,
vanuit spiritueel
oogpunt?

- BD beschouwt de ontwikkeling van de aarde en die van de mens als verweven met elkaar en van elkaar afhankelijk.

- Dat wist ook **Persephone**, godin van de levenslaag van de aarde, met name van de plantenwereld:

- *Reeds in de middeleeuwen riep de godin Natura/Persephone de hulp in van de godin van de wijsheid, Sofia.*
- *Omdat ze vreesde dat de aarde niet gered kon worden als het handelen van de mensen niet doordrongen zou worden van de hoogste wijsheid.*

(zie geschriften van de school van Chartres)

21

Wat betekent
BD landbouw
voor de aarde
vanuit spiritueel
oogpunt?

BD: samenwerken met de natuur betekent dus ook:

- samenwerken met de natuurwezens,
 - die vanuit hun verbondenheid met de vier elementen:
 - aarde, water, licht en warmte
 - de plantenontwikkeling en veerkracht ondersteunen.

22

Wat betekent
BD landbouw
voor de aarde
vanuit spiritueel
oogpunt?

- De BD preparaten geven nieuwe richting aan de natuurwezens.
- Die richting is verwant aan de gang die **Persephone** maakt door het jaar;
- De preparaten zijn bij uitstek haar instrumenten om de natuurwezens te tunen in een gepaste melodie op de notenbalk van het jaarverloop.

23

BD:

ja, een stap verder dan biologisch,
vanuit een ruimere optiek,

op weg naar een levende, gezonde,
en veerkrachtige aarde en mens

vanuit een ecologische en spirituele
dimensie.

24